

ประวัติจังหวัดกาฬสินธุ์

สมัย กรุงธนบุรีประมาณ พ.ศ.2310 พระเจ้าองค์เวียงจันทน์แห่งนครเวียงจันทน์ ได้สิ้นพระชนม์ โอรสท้าวเพี้ยเมืองแสนได้ยกกองทัพเข้ายึดเมืองเวียงจันทน์และได้สถาปนา ขึ้นเป็น พระเจ้าแผ่นดินสืบ แทน ทรงพระนามว่า "พระเจ้าศิริบุญสาร" พ.ศ. 2320 ท้าวโสมพะมิตร และ อุปราชเมืองแสนซึ่งไป เมืองแสนหน้าจ้ำเกิดขัดใจกับพระเจ้าศิริบุญสาร จึงรวบรวมผู้คนอพยพจากดินแดนทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ข้ามมาตั้งบ้านเรือนบริเวณลุ่มน้ำก่ำแถบบ้านพรรณา (ปัจจุบันอยู่ในเขตจังหวัดสกลนคร) ต่อมาท้าวศิริบุญสารได้ยกกองทัพติดตามมา ท้าวโสมพะมิตรจึงอพยพต่อไปโดยแยกเป็น 2 สาย คือ สายที่ 1 มี เมืองแสนหน้าจ้ำเป็นหัวหน้า อพยพไปทางทิศตะวันออกสมทบกับพระวอหลบหนีไป จนถึงนครจำปาศักดิ์ขอพึ่งบารมี ของ พระเจ้าหลวงแห่งนครจำปาศักดิ์ และตั้งบ้าน เรือน ณ ดอนค้อน กอง ต่อมาเรียกว่า "ค่ายบ้านดู่บ้านแก" ในปี พ.ศ. 2321 พระเจ้าศิริบุญสาร ให้เพี้ยสรรคสุโข

ยกกองทัพมาปราบ พระวอตายในสนามรบ ผู้คนที่เหลือจึงอพยพไปอยู่ในเกาะกลางลำแม่น้ำมูล ชื่อว่า "ดอนมดแดง" (ปัจจุบันอยู่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี)

สายที่ 2 มีท้าวโสมพะมิตรเป็นหัวหน้า ได้อพยพข้ามสันเขาภูพานลงมาทางใต้ และตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านกลางหมื่น ต่อมาท้าวโสมพะมิตร ได้ส่งท้าวตรัยและคณะ ออกเสาะหาชัยภูมิที่จะสร้างเมืองใหม่ ใช้เวลาประมาณปีเศษจึงพบทำเลที่เหมาะสม คือบริเวณลำน้ำป่าวและเห็นว่าแก่งสำโรงชายสงเปลือยมีดินน้ำอุดมสมบูรณ์ จึงอพยพผู้คนมาตั้งบ้านเรือนและได้จัดตั้งศาลเจ้าพ่อหลักเมือง

พ.ศ. 2336 **ท้าวโสมพะมิตร**ได้นำเครื่องบรรณาการ คือ กาน้ำสัมฤทธิ์ เข้าถวายสวามิภักดิ์ต่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 แห่งราชวงศ์จักรี และขอตั้งบ้านแก่งสำโรงขึ้นเป็นเมือง ได้รับพระราชทานนามว่า "กาฬสินธุ์" และได้แต่งตั้งให้ ท้าวโสมพะมิตรเป็น "พระยาชัยสุนทร"

พ.ศ. 2437 สมัยพระยาชัยสุนทร (ท้าวเก) ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองเป็นแบบเทศาภิบาล มี มณฑล จังหวัด อำเภอ ตำบล และให้เมืองกาฬสินธุ์ เป็น "อำเภออุทัยกาฬสินธุ์" ขึ้นกับจังหวัดร้อยเอ็ด

วันที่ 1 สิงหาคม 2456 ได้ยกฐานะอำเภออุทัยกาฬสินธุ์เป็น "จังหวัดกาฬสินธุ์" ให้มีอำนาจปกครอง อำเภออุทัยกาฬสินธุ์ อำเภอสหัสขันธ์ อำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอ กมลาไสย และอำเภอยางตลาด โดยให้ขึ้นต่อมณฑลร้อยเอ็ด

วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2474 จังหวัดกาฬสินธุ์ถูกยุบเป็นอำเภอ ขึ้นกับจังหวัดมหาสารคาม และ 1 ตุลาคม 2490 ได้ยกฐานะเป็น "จังหวัดกาฬสินธุ์" จนถึงปัจจุบัน

กาฬสินธุ์เป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์จังหวัดหนึ่งในภาคอีสาน จากหลักฐานทางโบราณคดีบ่งบอกว่าเคยเป็นที่อยู่อาศัยของเผ่าละว้า ซึ่งมีความเจริญทางด้านอารยธรรมประมาณ 1,600 ปี จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์เริ่มตั้งเป็นเมืองในสมัยรัตนโกสินทร์ เมื่อปี พ.ศ. 2336 โดยท้าวโสมพะมิตร ได้อพยพหลบภัยมาจากดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงพร้อมไพร่พล และมาตั้งบ้านเรือนอยู่ริมน้ำป่าว เรียกว่า "บ้านแก่งสำโรง" แล้วได้นำเครื่องบรรณาการเข้าถวายสวามิภักดิ์ต่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า จุฬาลงกรณ์มหาราช ต่อมาได้รับพระกรุณาโปรดเกล้า ยกฐานะบ้านแก่งสำโรงขึ้นเป็นเมือง และพระราชทานนามว่า "เมืองกาฬสินธุ์" หรือ "เมืองน้ำดำ" ซึ่งเป็นเมืองที่สำคัญทางประวัติศาสตร์มาตั้งแต่สมัยโบราณกาล "กาฬ" แปลว่า "ดำ" "สินธุ์" แปลว่า "น้ำ" กาฬสินธุ์จึงแปลว่า "น้ำดำ" ทั้งมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งให้ท้าวโสมพะมิตรเป็น "พระยาชัยสุนทร" ครองเมืองกาฬสินธุ์เป็นคนแรก

จังหวัด กาฬสินธุ์ ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ประมาณ 519 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 6,946.746 ตร.กม. หรือ ประมาณ 4,341,716 ไร่ หรือ ร้อยละ 4.5 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัด

สัญลักษณ์ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นรูปบึงใหญ่ ตฤณชาติและเมฆพยับฝน หมายถึง สัญลักษณ์ของความชุ่มชื้นและความอุดมสมบูรณ์ของภูมิภาค ทิวเขาตรงสุดขอบฟ้า คือ แนวกันเขตแดนกับจังหวัดใกล้เคียง น้ำในบึงมีสีดำเพื่อให้ตรงกับชื่อของกาฬสินธุ์ ตั้งเป็นเมือง พ.ศ. 2336 จังหวัดกาฬสินธุ์แยกจาก จังหวัดมหาสารคาม เมื่อ พ.ศ. 2490 ให้ชื่อย่อ "กส"

คำขวัญประจำจังหวัด

หลวงพ่อดำลือเลื่อง เมืองฟ้าแดดสงยาง โปงลางเลิศล้ำ วัฒนธรรมผู้ไทย
ผ้าไหมแพรวา ผาเสวยภูพาน มหาธารลำปาว ไดโนเสาร์สัตว์โลกล้านปี

ต้นไม้ประจำจังหวัด

ต้นมะหาด

ดอกไม้ประจำจังหวัด

ดอกพะยอม

รายพระนาม นาม ผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าเมือง ข้าหลวงประจำจังหวัดและ
ผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์

ลำดับ	รายพระนาม/นาม	ปีที่ดำรงตำแหน่ง (พ.ศ.)
1	พระยาชัยสุนทร (โสมพะมิตร) ผู้ก่อตั้งเมืองและ เจ้าเมืององค์แรก	2336 - 2349
2	พระยาชัยสุนทร (หมาเป็นาง)	2349 - 2369
3	พระยาชัยสุนทร (เจียม)	2371 - 2382
4	พระยาชัยสุนทร (หล้า)	2383 - 2388
5	พระยาชัยสุนทร (ทอง)	2389 - 2394
6	พระยาชัยสุนทร (จารย์ละ)	2394 - 2395
7	พระยาชัยสุนทร (กึ่ง)	2395 - 2411
8	พระยาชัยสุนทร (หนู)	2411 - 2420
9	พระยาชัยสุนทร (นนท์)	2420 - 2425
10	พระยาชัยสุนทร (พัว)	2425 - 2433
11	พระยาชัยสุนทร (เก)	2433 - 2437
12	พระยาชัยสุนทรเทพกิจจารักษ์ (ทอง จันทรางสุ)	2437 - 2444
13	หลวงอภัย	2444 - 2455
14	พระยาชัยสุนทร (ปุย อินทรตุล)	2455 - 2461
15	พระยาชัยสุนทรภักดี	2461 - 2474
16	พระเสน่หามนตรี	2474 - 2483
17	พระอรรณพเปศลสรวิดี	2483 - 2490
18	ขุนบริบาลบรรพตเขต	2490 - 2492
19	ขุนรัตนวรพงศ์	2492 - 2493
20	นายปลั่ง ทศนประดิษฐ์	2493 - 2496
21	ขุนบุรุษภานุรณารักษ์	2496 - 2497
22	นายเขวง ไสยสุต	2497 - 2499
23	นายพร บุญยประสพ	2500 - 2502
24	นายเลื่อน ไชแสง	2502 - 2509
25	นายบุรี พรหมลักขโณ	2509 - 2513
26	นายสง่า จันทรสาขา	2513 - 2515
27	นายวิเชียร เวชสวรรค์	2515 - 2516

28	นายดำรง วชิโรดม	2516 - 2519
29	นายอรุณ ปุสเทพ	2519 - 2521
30	นายกรี รอดคำดี	2521 - 2523
31	นายประกิต พิณเจริญ	2523 - 2527
32	นายสนอง รอดโพธิ์ทอง	2527 - 2528
33	ร.ต.ปฎิภาณ จุฑะพุทธิ	2528 - 2531
34	ร.ต.วัฒนา สุตรสุวรรณ	2531 - 2533
35	พ.ต.ดาวเรือง นิชรรัตน์	2533 - 2535
36	นายสนิทวงศ์ อุเทศนนท์	2535 - 2538
37	นายชวพงษ์ วัฒนสินธุ์	2538 - 2540
38	นายประสิทธิ์ พรรณพิสุทธิ	2540 - 2541
39	นายวีระ เสรีรัตน์	2541 - 2542
40	นายชัยรัตน์ มาประณีต	2542 - 2546
41	นายวรสิทธิ์ โจนพานิช	2546 - 2547
42	นายนิรันดร์ จงวุฒิเวศย์	2547 - 2548
43	นายกวี กิตติสถาพร	2548 - 2550
44	นายประชา จิตสุทธิผล	2550 - 2551
45	นายเดชา ตันติยวงศ์	2551 - 2552
46	นายวิโรจน์ จิวะรังสรรค์	2552 - 2554
47	นายสมศักดิ์ สุวรรณสุจริต	2554 - 2555
48	นายสุวิทย์ สุปงกฏ	2555 - 2557
49	นายภุชงค์ โพธิกุฎสัย	2557 - 2558
50	นายวินัย วิทยานุกูล	2558 - 2559
51	นายณัฐภัทร สุวรรณประทีป	1 ต.ค. 2559 - 4 เม.ย. 2560
52	นายสุวิทย์ คำดี	5 เม.ย. 2560 - 30 ก.ย. 2560
53	นายไกรสร กองฉลาด	1 ต.ค. 2560 - 30 ก.ย. 2562
54	นายชัยวัช เนียมศิริ	1 ต.ค. 2562 - 30 ก.ย. 2563
55	นายทรงพล ใจกริ่ม	1 ต.ค. 2563 - ปัจจุบัน

เป้าหมายการพัฒนาจังหวัด : มั่งคั่งด้วยเกษตรปลอดภัย ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (ปี 2561 - 2564 ทบทว 2563)

ตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาจังหวัด :

- 1) ผลผลิตภัณฑ่มวลรวมเฉลี่ยต่อคนต่อปีเพิ่มสูงขึ้น (ค่าเป้าหมายเพิ่มขึ้นร้อยละ 7)
- 2) สัดส่วนคนจนลดลง (ค่าเป้าหมาย ลดลงร้อยละ 2.5 ต่อปี)

ประเด็นการพัฒนา :

- 1) พัฒนาศักยภาพที่มุ่งเน้นการพัฒนาสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัย
- 2) ยกระดับคุณภาพและรายได้ด้านการท่องเที่ยว และส่งเสริมการค้า การลงทุน
- 3) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 4) การพัฒนาทุนมนุษย์ ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างสังคมที่มีความมั่นคงและสงบสุข

แนวทางการพัฒนา

- 1) พัฒนาศักยภาพที่มุ่งเน้นการพัฒนาสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัย
  - 1.1) การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรและส่งเสริมให้เกษตรกรดั้งเดิมพัฒนาสู่เกษตรสมัยใหม่รองรับกิจกรรมเกษตรและอาหารปลอดภัย
    - 1.2) การวิจัยและพัฒนาวิธีการผลิต แปรรูป การบรรจุ มาตรฐานการผลิตและความปลอดภัย ผลผลิตภัณฑด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี ให้มีคุณภาพระดับสูง เพื่อการส่งออกและรองรับตลาดสมัยใหม่
    - 1.3) ส่งเสริมการรวมกลุ่มวิสาหกิจ/สหกรณ์/ผู้ประกอบการใหม่ เพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการและระบบบัญชี เพื่อดำเนินกิจกรรมเกษตรและอาหารปลอดภัย
    - 1.4) การบริหารจัดการสินค้าเกษตรพัฒนาและเสริมประสิทธิภาพระบบกระจายสินค้า และการตลาดครบวงจร
  - 2) ยกระดับคุณภาพและรายได้ด้านการท่องเที่ยว และส่งเสริมการค้า การลงทุน
    - 2.1) พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวหลัก ทั้งโครงสร้างพื้นฐาน แห่งท่องเที่ยวชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยว สินค้าทางการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ การตลาดและการประชาสัมพันธ์ และยกระดับภาพลักษณ์ในเชิงคุณภาพ
    - 2.2) พัฒนาผลิตภัณฑ์ สินค้า OTOP ผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยส่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และการเพิ่มศักยภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมด้วยนวัตกรรม เทคโนโลยี ให้มีคุณภาพระดับสูงเพื่อการส่งออกและรองรับตลาดสมัยใหม่
    - 2.3) ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาระบบโลจิสติกส์ ส่งเสริมการลงทุนและอุตสาหกรรมด้านการเกษตรและอาหารปลอดภัย
- 3) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
  - 3.1) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำและเพิ่มพื้นที่กระจายน้ำรองรับกิจกรรมเกษตรและอาหารปลอดภัย
  - 3.2) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการดิน และส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในทุกภาคส่วน
  - 3.3) การบริหารจัดการขยะที่เหมาะสมและสร้างวินัยของคนสู่การจัดการที่ยั่งยืน

- 4) การพัฒนาทุนมนุษย์ ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างสังคมที่มีความมั่นคงและสงบสุข
  - 4.1) พัฒนาทุนมนุษย์วัยแม่และเด็ก
  - 4.2) พัฒนาทุนมนุษย์วัยปฐมวัย วัยเรียน วันรุ่น
  - 4.3) พัฒนาทุนมนุษย์วัยทำงาน
  - 4.4) พัฒนาทุนมนุษย์วัยผู้สูงอายุ
  - 4.5) การรักษาความสงบเรียบร้อยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน
  - 4.6) ป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม
  - 4.7) ป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และการทุจริตและประพฤติมิชอบ
  - 4.8) การลดความเหลื่อมล้ำ เข้าถึงกระบวนการยุติธรรม
  - 4.9) การรักษาความสงบเรียบร้อยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน และการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (น้ำท่วม/น้ำแล้ง)
  - 4.10) เพิ่มประสิทธิภาพการบริการภาครัฐ

สภาพทั่วไปของจังหวัดกาฬสินธุ์

1. สภาพทั่วไป

1.1 ขนาดและที่ตั้ง

จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่ตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างเส้นละติจูด(เส้นรุ้ง)ที่ 16-17 องศาเหนือ และลองจิจูด(เส้นแวง)ที่ 103-104 องศาตะวันออก ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถยนต์ประมาณ 519 กิโลเมตร มีเนื้อที่ ประมาณ 6,946.746 ตร.กม. หรือประมาณ 4,341,716 ไร่ หรือร้อยละ 4.5 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดสกลนคร และ จังหวัดอุดรธานี โดยมีลำน้ำปาวและห้วยพันชาดเป็นแนวแบ่งเขต
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ด และ จังหวัดมุกดาหาร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดสกลนคร และ จังหวัดมุกดาหาร โดยมีสันปันน้ำของเทือกเขาภูพานเป็นแนวแบ่งเขต
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดมหาสารคาม โดยมีลำน้ำชี เป็นเส้นแบ่งเขต และบางส่วนติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น

1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดกาฬสินธุ์มีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงจนถึงที่ราบลุ่มมีน้ำแช่ขัง ดังนั้นลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของจังหวัดจึงมีลักษณะ ดังนี้

ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นภูเขา อยู่ทางด้านทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดขอนแก่นและอุดรธานี และบางส่วนทางทิศตะวันออกที่เป็นเทือกเขาภูพานติดต่อกับจังหวัดสกลนคร และนครพนม เป็นบริเวณที่มีความสูงตั้งแต่ 250 เมตร ถึง 500 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง

ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นหุบเขา เป็นที่ราบลุ่มในระหว่างหุบเขาของเทือกเขาภูพานในเขตอำเภอเขาวง ซึ่งติดต่อกับจังหวัดสกลนคร และนครพนมทางทิศตะวันออกของจังหวัด

2. การเมืองการปกครอง

2.1 การเมือง

จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น 6 เขตเลือกตั้ง มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ทั้งสิ้นจำนวน 8 คน แบ่งเป็นแบบบัญชีรายชื่อ 2 คน แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 6 คน และมีสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) 3 คน

2.2 การปกครอง

จังหวัดกาฬสินธุ์ได้แบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 14 อำเภอ 4 กิ่งอำเภอ 135 ตำบล 1,571 หมู่บ้าน 231,410 ครัวเรือน

การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 23 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 129 แห่ง สภาตำบล 5 แห่ง

3. สภาพทางสังคม

3.1 ประชากร

จากสถิติของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เมื่อสิ้นเดือนกันยายน 2549 จังหวัดกาฬสินธุ์ มีประชากรทั้งสิ้น 975,562 คน แยกเป็น ชาย 486,309 คน หญิง 489,253 คน อำเภอที่มีประชากรมากที่สุดได้แก่ อำเภอ ยางตลาด รองลงมาได้แก่ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ และอำเภอภูพานารายณ์ โดยมีความหนาแน่นของประชากร 207 คน / ตร.กม. , 200 คน / ตร.กม. และ 136 คน / ตร.กม. ตามลำดับ

3.2 การศึกษา

การศึกษาภาคบังคับได้แพร่กระจายไปอย่างทั่วถึง การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในขณะนี้ได้ขยายออกไปสู่ชนบทครอบคลุมทุกพื้นที่ ส่วนด้านการศึกษาในระบบโรงเรียนได้ส่งเสริมการศึกษาผู้ใหญ่แบบต่าง ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ตลอดจนการฝึกอาชีพให้กับผู้ที่สนใจทั่วไปรวมทั้งยังส่งเสริมให้มีการศึกษาในพุทธศาสนาด้วย

3.3 การศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดกาฬสินธุ์นับถือศาสนาพุทธ จึงมีวัดและสำนักสงฆ์ในพุทธศาสนากระจายอยู่ทั่วไปในจังหวัด มีวัดจำนวนทั้งสิ้น 810 แห่ง โบสถ์ 1 แห่ง มัสยิด 1 แห่ง

3.4 การสาธารณสุข

การดำเนินการด้านสาธารณสุข จังหวัดกาฬสินธุ์ได้ดำเนินการในรูปแบบผสมผสาน คือ มุ่งในด้านรักษาพยาบาล การสุขภาพิบาล สิ่งแวดล้อม การป้องกันและส่งเสริมสุขภาพพร้อมกันไปกับการสาธารณสุขมูลฐาน

4. สภาพเศรษฐกิจ

4.1 สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไป

ภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดกาฬสินธุ์ การผลิตภาคการเกษตรโดยรวมลดลงจากปีก่อนเนื่องจากพื้นที่เพาะปลูกบางส่วนประสบอุทกภัย ด้านปศุสัตว์เพิ่มขึ้นเล็กน้อย ในขณะที่ด้านการประมงเพิ่มขึ้นสำหรับด้านอุตสาหกรรมเป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อมที่ใช้ทุนไม่มาก ในด้านการใช้จ่ายภาคเอกชนเพิ่มขึ้นเนื่องจากกำลังซื้อของประชาชนเพิ่มขึ้นจากรายได้ที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลจากโครงการพิเศษในด้านต่าง ๆ ของรัฐ ภาคการค้าดีขึ้นมากเมื่อเทียบกับปีก่อน โดยเฉพาะยอดขายรถยนต์และรถจักรยานยนต์ที่เพิ่มขึ้น ในภาคการบริการและการท่องเที่ยวจำนวนผู้เข้าพักโรงแรมเพิ่มขึ้น ภาวะการจ้างงานในจังหวัดปีนี้ทรงตัวจากปีก่อน สำหรับภาคการเงิน ยอดเงินฝากคงค้างมากขึ้น และสินเชื่อคงค้างเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ในด้านการคลังปีนี้สามารถเก็บรายได้เพิ่มขึ้น

4.2 การเกษตรกรรม

จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งสิ้น 2,487,602 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 57.29 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด แบ่งการใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นพื้นที่ทำนา จำนวน 1,592,784 ไร่ (ร้อยละ 64.03 ของพื้นที่การเกษตร) พื้นที่ทำไร่ จำนวน 757,269 ไร่ (ร้อยละ 30.44 ของพื้นที่การเกษตร) พื้นที่ไม้ผลไม้อินต้น จำนวน 119,921 ไร่ (ร้อยละ 4.82 ของพื้นที่การเกษตร) พื้นที่ปลูกพืชผัก จำนวน 12,271 ไร่ (ร้อยละ 0.49 ของพื้นที่การเกษตร) และพื้นที่ไม้ดอกไม้ประดับ จำนวน 185 ไร่ (ร้อยละ 0.02 ของพื้นที่การเกษตร) นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ทำการเกษตรอื่น ๆ จำนวน 5,172 ไร่ (ร้อยละ 0.20 ของพื้นที่การเกษตร)

4.3 การอุตสาหกรรม

ในจังหวัดกาฬสินธุ์ส่วนมากเป็นโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตการเกษตร เช่น โรงสีข้าว โรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลัง โรงงานน้ำตาลทรายดิบและน้ำตาลทรายขาว เป็นต้น อุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่มีอยู่ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก การขยายตัวอุตสาหกรรมของจังหวัดมีไม่มากนัก

จังหวัดกาฬสินธุ์ มีสถานประกอบการ ณ เดือนมกราคม 2546 จำนวนโรงงานที่ยังคงดำเนินการอยู่ทั้งสิ้น 343 แห่ง เงินทุน 6,184 พันล้านบาท คนงานจำนวน 6,172 คน อุตสาหกรรมที่สำคัญส่วนใหญ่เป็นประเภท อุตสาหกรรมเกษตร ได้แก่ โรงสีข้าว โรงงานแป้งมัน โรงงานน้ำตาลทรายดิบและน้ำตาลทรายขาว รองลงมาเป็นอุตสาหกรรมก่อสร้างและอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม

4.4 การพาณิชย์กรรม

ด้านการค้า มีผู้ประกอบการทั้งหมด จำนวน 1,476 ราย

- บริษัท จำกัด 98 แห่ง
- ห้างหุ้นส่วนจำกัด 825 แห่ง
- จดทะเบียนพาณิชย์ 553 แห่ง

ผลิตภัณฑ์ OTOP ที่สำคัญได้แก่ ผ้าไหมแพรวา ดอกไม้ประดิษฐ์ ข้าวกลองหอมมะลิข้าวสาร
 จ้าวหอมมะลิ ไส้กรอกปลา
 ระดับการพัฒนา มีผลิตภัณฑ์มวลรวม GPP ของจังหวัด 20,465 ล้านบาท รายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีของ
 ประชากร 21,954.- บาท

5. ทรัพยากรธรรมชาติ

5.1 ทรัพยากรป่าไม้

จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่ป่าไม้ 1,144,700 ไร่ หรือประมาณ 26.36 % ของพื้นที่ทั้งหมดของ
 จังหวัด

- อุทยานแห่งชาติ มี 1 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติภูพาน มีพื้นที่ที่อยู่ในเขต
 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 57,500 ไร่

- เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า มี 1 แห่ง คือ เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน มีพื้นที่ประมาณ 28,125
 ไร่

- เขตห้ามล่าสัตว์ป่า มี 1 แห่ง คือ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าลำปาว มีพื้นที่ประมาณ
 200,000 ไร่ (พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่น้ำของเขื่อนลำปาว)

- วนอุทยาน มี 3 แห่ง ได้แก่ วนอุทยานภูพระ มีพื้นที่ประมาณ 6,200 ไร่ ,
 วนอุทยานภูวี่ มีพื้นที่ประมาณ 4,000 ไร่ และวนอุทยานภูแฝก มีพื้นที่ประมาณ 4,062.50 ไร่

5.2 ทรัพยากรน้ำ

แหล่งน้ำธรรมชาติ แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญในจังหวัด และที่ไหลผ่านจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่
 ลำน้ำชี , ลำน้ำยั้ง ,ลำน้ำพาน และลำน้ำปาว เป็นต้น ซึ่งพื้นที่ที่ลำน้ำเหล่านี้ไหลผ่านประชากรจะได้รับ
 ประโยชน์ในด้านการเกษตรเป็นอย่างมาก

แหล่งน้ำเพื่อการชลประทาน จังหวัดกาฬสินธุ์มีแหล่งน้ำเพื่อการชลประทาน ทั้งหมด 19 แห่ง แยก
 เป็นโครงการชลประทานขนาดใหญ่ จำนวน 1 แห่ง คือ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว เก็บกัก
 น้ำได้ 1,430 ล้าน ลบ.ม. พื้นที่รับประโยชน์ 314,300 ไร่ คริวเรือนที่ได้รับประโยชน์ 31,400
 คริวเรือน โครงการชลประทานขนาดกลาง 18 แห่ง เก็บกักน้ำได้ 888.61 ล้าน ลบ.ม. พื้นที่รับ
 ประโยชน์ 72,800 ไร่ คริวเรือนที่ได้รับประโยชน์ 9,898 คริวเรือน

6. สถานที่ท่องเที่ยว

สถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย

6.1 ด้านประวัติศาสตร์และโบราณวัตถุ

1) ไดโนเสาร์

จังหวัดกาฬสินธุ์ค้นพบซากโครงกระดูกของไดโนเสาร์ ซึ่งมีอายุกว่า 150 ล้านปี สถานที่ค้นพบ
 3 แห่ง ได้แก่ วัดบ้านนาไคร้ อำเภอกุฉินารายณ์ วัดสีกะวัน อำเภอสหัสขันธ์ และที่เชิงเขาวัดภูอ
 อำเภอมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ได้ดำเนินการพัฒนาแหล่งการท่องเที่ยว โดยได้จัดสร้าง “
 พิพิธภัณฑ์ไดโนเสาร์ภูกุ่มข้าว” ที่บริเวณภูกุ่มข้าว วัดสีกะวัน อำเภอสหัสขันธ์ ซึ่งเป็นแหล่งที่มีการ

ค้นพบชิ้นส่วนโครงกระดูกไดโนเสาร์ที่มีความสมบูรณ์และมากที่สุดในประเทศไทย (มากกว่า 600 ชิ้น) ซึ่งในปี พ.ศ. 2545 มีนักท่องเที่ยวมาชม จำนวน 180,998 คน

2) อนุสาวรีย์พระยาชัยสุนทร (ท้าวโสมพะมิตร)

ตั้งอยู่หน้าที่ทำการไปรษณีย์ โทรเลขจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นอนุสาวรีย์หล่อด้วยสัมฤทธิ์เท่าตัวจริงยืนบนแท่น มีชวาลือกาน้ำ มือซ้ายถือดาบอาญาสิทธิ์ ชาวกาฬสินธุ์ได้สละทรัพย์ก่อสร้างอนุสาวรีย์ เป็นการแสดงกตเวทิตาคุณต่อผู้ให้กำเนิดเมืองกาฬสินธุ์

3) พระพุทธสถานภูปอ

ตั้งอยู่ตำบลภูปอ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ ห่างจากกาฬสินธุ์ไปทางทิศเหนือประมาณ 28 กิโลเมตร ไปทางอำเภอสว่างหรืออำเภอสหัสขันธ์ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปโบราณปางไสยาสน์ ฝีมือช่างจากสมัยทวารวดี จำหลักบนหน้าผา 2 องค์ เป็นที่เคารพบูชาของชาวจังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดใกล้เคียง องค์แรกประดิษฐานอยู่บนภูปอ นอกจากภูปอจะเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปปางไสยาสน์อันศักดิ์สิทธิ์แล้ว ยังเป็นสถานที่ที่มีทิวทัศน์ตามธรรมชาติที่สวยงามเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจอย่างยิ่ง

4) เมืองฟ้าแดดสงยาง

ตั้งอยู่ในเขตอำเภอกมลาไสย ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 20 กิโลเมตร มีซากอิฐปนดิน คูเมืองสองชั้น มีลักษณะเป็นท้องน้ำที่พอมองเห็น คือพระธาตุยาकुผังเมืองรูปไข่แบบทวารวดีแต่มีตัวเมืองสองชั้นเชื่อว่าเกิดจากการขยายตัวเมือง ชาวนามักขุดพบใบเสมา หินทรายมีลวดลายบ้างไม่มีบ้าง ที่ขึ้นทะเบียนไว้ทางกรมศิลปากร 130 แผ่น พระพิมพ์ดินเผามีลักษณะเป็นอิทธิพลของสกุลช่างคุปตะรุ่นหลัง อายุประมาณ 1,000 - 2,000 ปี นอกจากนี้ยังพบกลองยาสุบดินเผา ลวดลายอมราวดี ก้านขดเป็นรูปตัวมังกร อายุ 7,000 ปี ที่น่าสนใจคือกลองยาสุบชนิดเดียวกันแต่ทำด้วยทองสัมฤทธิ์อายุประมาณ 5,000 - 6,000 ปี ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันว่ายุคโลหะของสุวรรณภูมิได้เริ่มมาาก่อนทุก ๆ แห่งในโลกนี้

5) หมู่บ้านพัฒนาวัฒนธรรมผู้ไทยบ้านโคกก่อง

อำเภอกุฉินารายณ์ ห่างจากจังหวัดกาฬสินธุ์ประมาณ 90 กิโลเมตร ได้รับรางวัลชนะเลิศหมู่บ้านวัฒนธรรมดีเด่นแบบ HOME STAY

6.2 แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

1) เขื่อนลำปาว เป็นเขื่อนดิน สูงจากท้องน้ำ 33 เมตร สันเขื่อนยาว 7.8 กิโลเมตร กว้าง 8 เมตร นับเป็นเขื่อนดินยาวที่สุดในประเทศไทย เริ่มก่อสร้างเมื่อ พ.ศ. 2506 เพื่อปิดกั้นลำน้ำปาวและห้วยยางที่เป็นหนองสองห้อง ตำบลลำปาว อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ ทำให้เกิดเป็นอ่างเก็บกักน้ำแฝดทางด้านเหนือเขื่อนจึงได้ขุดร่องเชื่อมระหว่างอ่างทั้งสองให้เป็นอ่างเดียวกัน ซึ่งตัวอ่างเก็บกักน้ำได้ 1,430 ล้านลูกบาศก์เมตร มีพื้นที่รับน้ำเหนือเขื่อน 5,960 ตารางกิโลเมตร ทางเข้าเขื่อนแยกจากทางหลวงสายกาฬสินธุ์ - มหาสารคาม ที่กิโลเมตรที่ 10 ประมาณ 26 กิโลเมตร เขื่อนลำปาวเป็นเขื่อนที่สร้างขึ้นเพื่อบรรเทาอุทกภัยและเพื่อการเกษตรโดยเฉพาะ นอกจากนั้นยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลา เป็นเส้นทางคมนาคมทั้งทางน้ำทางบก และยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ

2) หาดดอกเกด ซึ่งเป็นสวนไม้ดอกไม้ประดับที่ปรับปรุงได้อย่างสวยงาม อยู่บริเวณหน้าสันเขื่อนลำปาวและอุทยานสัตว์น้ำ ซึ่งเป็นศูนย์เพาะพันธุ์ปลา รวมทั้งจัดเป็นพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำด้วย

3) สวนสะออน (สถานศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าลำปาว) เป็นสวนป่าธรรมชาติอยู่ทางทิศเหนือทางเขื่อนลำปาว มีเนื้อที่ประมาณ 1,420 ไร่ สร้างขึ้นเพื่อรักษาป่าธรรมชาติ สัตว์นานาชนิดที่สำคัญ คือ วัวแดง ซึ่งเป็นสัตว์ที่หาดูได้ยาก และใกล้จะสูญพันธุ์แล้ว การปรับปรุงโดยทำเป็นสวนป่าธรรมชาติ ปรับปรุงบริเวณให้สะอาดร่มรื่น ปลุกต้นไม้เพิ่มเติม แบ่งภายในบริเวณสวนสะออนออกเป็นสวน ๆ โดยสร้างรั้วตาข่ายล้อมรอบ แล้วนำสัตว์ป่าในเมืองไทย ทุกชนิดมาปล่อยไว้ให้นักท่องเที่ยวเข้าชมและศึกษาตลอดทั้งหาความเพลิดเพลินกับธรรมชาติด้วย

4) น้ำตกแก้งกะอาม อยู่ในเขตบ้านแก้งกะอาม หมู่ที่ 6 ตำบลผาเสวย อำเภอสมเด็จ ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 15 กิโลเมตร เป็นน้ำตกที่กำลังพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ลักษณะน้ำตกเป็นแก่งหินเรียงรายเป็นแนวยาว มีลานหินกว้าง สามารถจัดงานเทศกาลประจำปีได้ มีถ้ำกว้าง สามารถเข้าพักผ่อนได้ การเดินทางเข้าชมที่วัดศันสะดวงทุกฤดูกาล

5) ผาเสวย ตั้งอยู่บนเทือกเขาภูพานในเขตบ้านแก้งกะอาม หมู่ที่ 6 ตำบลผาเสวย เดิมชาวบ้านเรียกว่า “ผารังแรง” เมื่อ พ.ศ.2497 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จผ่านและเสวยพระกระยาหารกลางวัน จึงเรียกที่ประทับแห่งนั้นว่า “ผาเสวย” ซึ่งมีลักษณะหน้าผาส่งชันตั้งอยู่บนเหวลึก บนผาเสวยสามารถชมทัศนียภาพ และเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจได้เป็นอย่างดี ระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอสมเด็จ 17 กิโลเมตร เส้นทางสายอำเภอสมเด็จ – จังหวัดสกลนคร

ที่มา กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย